Wethouder Scholtes, Emmy Ferbeek en Patricia van Ulzen, foto Hanne Hansen

Jaarverslag 2025

2025 was een bijzonder jaar voor Amstelodamum, want we vierden ons 125 jarig jubileum! Dat ook Amsterdam haar jubileum vierde maakte dit feit nog eens extra bijzonder en we hebben dan ook in 2025 uitgepakt met een jaarboek dat* Alle Amsterdammers *tot onderwerp had, met een nieuw logo, met twee speciale feestrubrieken in de tijdschriften, een jubileumrondvaart met vier (oud) voorzitters en als klap op de vuurpijl een groot feest in Nemo. Waar we ook nog eens uit handen van loco burgemeester en wethouder Alexander Scholtes de Amsterdam penning mochten ontvangen! Zoals gezegd, een heel bijzonder jaar, 2025. In onderstaand verslag leest u alle details.

Het Genootschap Amstelodamum

Het Genootschap is opgericht in 1900 en telt 705 leden. Het Genootschap stelt zich ten doel de kennis en de belangstelling van het verleden en het heden van Amsterdam te bevorderen. Ook is de bescherming van het gebouwde erfgoed van de stad een doelstelling. De leden maken dit met hun bijdrage aan het Genootschap mogelijk. Het Genootschap streeft geen winstbejag na.

Het Genootschap publiceert vier keer per jaar het tijdschrift *Amstelodamum* - de eerste jaargang verscheen in 1902 - en een *Jaarboek*, met daarin studies over de stad en haar bewoners. De hoofdredactie was in 2025 in handen van Patricia van Ulzen; Renate Meijer vervult de functie van eindredacteur. De uitgever van de tijdschriften is Virtùmedia, die van het *Jaarboek* is de Walburg Pers. Naast de publicaties verzorgen de bestuursleden excursies en lezingen voor de leden. Daarbij wordt voor de lezingen samengewerkt met het Stadsarchief Amsterdam.

Het Bestuur

Het bestuur van Amstelodamum bestond in 2025 uit de volgende leden:

Emmy Ferbeek, Voorzitter
Dos Elshout, Vicevoorzitter en Eerste secretaris
Arjan Vader, Tweede secretaris & Ledenactiviteiten
Caroline Bunnig, Evenementen
Wim Berkelmans, Penningmeester.

Het bestuur vergadert gemiddeld zes keer per jaar. Afgezien van de publicaties van de vereniging - het tijdschrift en het *Jaarboek* - waarvoor de redactie inhoudelijk verantwoordelijk is, waren in 2025 geregeld terugkerende onderwerpen tijdens de vergaderingen: het jubileumjaar, digitalisering en website, fondsenwerving en financiën, de activiteiten, lezingen en excursies, de werving van nieuwe leden, marketing en het vertrek van de hoofdredacteur aan het einde van het jaar.

Redactie

Het jaar 2025 was voor de publicaties van Amstelodamum in meerdere opzichten een bijzonder jaar. Waar in het driemaandelijkse tijdschrift in elk nummer aandacht werd gegeven aan het 125-jarig bestaan van het Genootschap, stond het *Jaarboek* juist in het teken van het 750-jarig bestaan van de stad. Bovendien was dit jaar het laatste jaar dat Patricia van Ulzen de redactie als hoofdredacteur leidde. Tijdens de presentatie van het *Jaarboek* op 27 oktober nam zij na zeven jaar afscheid.

Tijdschrift Amstelodamum in 2025

Al ruim van tevoren had de redactie besloten gedurende het jubileumjaar in elk nummer een artikel te plaatsen over de geschiedenis van het Genootschap. Zoals voor alle te publiceren onderzoeksartikelen geldt, was ook hier essentieel dat elk van deze bijdrages op nieuw onderzoek was gebaseerd. Maar anders dan gebruikelijk moest de redactie zich nu zelf actief inzetten om hiervoor schrijvers te benaderen. Normaal gesproken wordt het tijdschrift immers door onderzoekers en schrijvers benaderd nadat zij hun research hebben voltooid en een plan of al een tekst gemaakt hebben. Het resultaat is dat alle nummers van deze 112e jaargang een artikel over de geschiedenis van Amstelodamum bevatten.

Voor het eerste nummer schreef oud-voorzitter Willem van Bennekom, tevens auteur van *'Voorzichtig manoeuvreren'. De bezettingsgeschiedenis van het Genootschap Amstelodamum 1940-1945* (*Jaarboek 2020*), een uitgebreid artikel over David Kouwenaar, die veertig jaar bestuurslid was en tussen 1936 en 1949 bovendien de enige redacteur van het *Maandblad*, de voorganger van het huidige tijdschrift. Het tweede nummer bevat een overzicht over 125 jaar *Jaarboek* en *Maandblad*, geschreven door Margriet de Roever, waarmee zij inzicht gaf in de verschillende veranderingen die beide publicaties in de loop der tijd doormaakten. Renate Meijer, de huidige assistent hoofdredacteur van het tijdschrift, schilderde in het derde nummer een interessant portret van D.C. Meijer jr., oprichter van het Genootschap en tevens oudoom van haar grootvader. In het laatste nummer tot slot besteedt Marijke de Groot in een rijk geïllustreerd artikel aandacht aan de roemruchte 'juffrouw' Van Eeghen als de 'koningin van de Amsterdamkunde'. Als zodanig hield zij jaren achtereen het *Maandblad* draaiende.

Naast deze artikelen was ook de rubriek 'Het Amsterdam…' aan het jubileum van het Genootschap gewijd, voor dit jaar hierom omgedoopt in 'Het Amstelodamum van…'. Achtereenvolgens vertelden hierin architect Wolbert Vroom, voormalig uitgever Bas Lubberhuizen, ontwerper Gijs Sierman en oud-voorzitter Judith Belinfante over hun band met Amstelodamum.

Hiernaast was natuurlijk ook meer dan voldoende ruimte voor het type artikelen die de kern van het tijdschrift vormen, en die altijd gebaseerd moeten zijn op nieuw of vernieuwend onderzoek. Zo verschenen in het eerste nummer twee artikelen naar aanleiding van een recent door het Stadsarchief verworven tekening door Claes Jansz Visscher uit circa 1607/1608 van de Sloterweg ter hoogte van herberg De Rode Leeuw, een van de hand van Erik Schmitz over de tekening zelf, het ander door Maarten Hell en Thijs Terhorst over genoemde herberg. Ook in het tweede nummer kwam een recente aanwinst aan de orde, maar dan van het Amsterdam Museum. Conservator Tom van der Molen beschreef zes tekeningen van Jan Luyken, voorstudies voor illustraties van een martelaarsboek uit 1685. Hiernaast belichtte Maarten van Bourgondiën de achttiende-eeuwse genealoog Abraham Croock en herdacht Norbert Middelkoop de recent overleden Bas Dudok van Heel, die lang aan het Stadsarchief was verbonden en tal van bijdragen aan de publicaties van Amstelodamum voor zijn rekening heeft genomen. Twee jonge onderzoekers kregen ruimte in het derde nummer: Eise van Houten wierp nieuw licht op het middeleeuwse stadhuis, waarover hij aan de UvA zijn masterscriptie schreef, Bas van der Heide ging in op de vroeg-zeventiende-eeuwse krantenpionier Broer Jansz. Het laatste nummer van 2025 bevatte tot slot een artikel van Taeke Stol over de allang verdwenen achttiende-eeuwse buitenplaats Uit en Thuis aan de Weesperzijde, en een artikel van Michel van Dam over Damstad, een nagebouwd middeleeuws Amsterdam dat in 1950 op de Dam was neergezet vanwege het (vermeende) 500-jarig bestaan van de Kalverstraat.

Alleen het laatste nummer bevatte een zogeheten Amsterdamse notitie, een rubriek voor essays en opiniestukken over actuele ontwikkelingen in de stad. Gijs van der Ham ging hierbij in op de twee in november 2025 aan de stad gepresenteerde maquettes van Amsterdam.

Voorts verschenen er recensies over Marcel van Engelen, *De Stad. Het verhaal van Amsterdam van 1980 tot vandaag* door Martha Catania-Peters; Hanneke Ronnes en Wouter van Elburg, *SLOOP. Utopie en protest in Amsterdam van 1800 tot nu* door Nica de Korte; Clé Lesger, *Power and urban space in pre-modern Holland. Arenas of appropriation in the Netherlands, 1500-1850*, en Maarten Hell, *Verloren wereld in de Amstelbocht. Leven op Vlooienburg 1600-1815* door Jaap Evert Abrahamse; Sophie van Ginneken, *Amsterdam door vreemde ogen. Toeristenstad in wording* door Patricia van Ulzen.
Tot slot zijn in de rubriek 'Nieuwe publicaties. De keuze van Amstelodamum' 32 nieuwe boeken met een kort tekstje aangekondigd. Voor deze tekstjes waren Marijke de Groot, Gijs van der Ham, Renate Meijer en Marten Visser verantwoordelijk.

Jaarboek

Het 117e *Jaarboek* van Amstelodamum stond als gezegd in het teken van het officiële 750-jarig bestaan van de stad. Onder de titel *Al die Amsterdamse mensen* besteedden we aandacht aan *750 jaar leven in de hoofdstad*, zoals de ondertitel luidt. Vanuit de eigen redactie waren hier Gijs van der Ham en Patricia van Ulzen bij betrokken. De jaarboekredactie werd deze keer vervolmaakt met Marleen Rensen, universitair hoofddocent moderne Europese letterkunde aan de UvA, en Babs Boter, universitair hoofddocent Geesteswetenschappen aan de VU, die beiden direct betrokken zijn bij het onderzoeksproject *Amsterdam Diaries*.

Het *Jaarboek*, bevat na een inleiding door Gijs van der Ham niet minder dan 26 korte biografische artikelen over evenveel en zelfs iets meer Amsterdammers, van wie de oudste omstreeks het jaar 1200 in het nog heel prille Amsterdam woonde, en de jongsten nog steeds in de huidige stad rondlopen. Meerdere artikelen kwamen voort uit het *Amsterdam Diaries*-project. Het leverde een zeer afwisselend en persoonlijk boek op, dat bovendien mooi is geïllustreerd. De vormgeving berustte bij Bart van den Tooren. Het boek werd op 27 oktober gepresenteerd in NEMO Science Museum, waarbij enkele auteurs een lezing gaven, en eerste exemplaren werden uitgereikt aan twee gebiografeerden - Humprey Lamour en Chad Balyeu - en aan wethouder en locoburgemeester Alexander Scholtes, die Amstelodamum ter plekke met zijn 125-jarig bestaan kwam feliciteren en ter gelegenheid hiervan aan het Genootschap de zilveren Amsterdampenning verleende. Bij deze gelegenheid werd bovendien Patricia van Ulzen als hoofdredacteur uitgezwaaid.

Redactie
De redactie bestond in 2025 uit:
Patricia van Ulzen, hoofdredacteur (tot 1 november)
Gijs van der Ham, waarnemend hoofdredacteur (vanaf 1 november)
Renate Meijer, assistent hoofdredacteur
Thijs Boers
Judith Brouwer
Merel Klein
Pauline Micheels (tot 1 november)
David Mulder
Erik Schmitz
Marten Visser, redacteur boeken.

Alleen de hoofdredacteur en de assistent hoofdredacteur/eindredacteur ontvangen een bescheiden, vaste freelance vergoeding, de overige redactieleden werken onbezoldigd.

Ledenbestand

Eind december 2025 bestond het genootschap Amstelodamum uit 705 leden, waarvan 47 leden - twee studenten - alleen een digitale versie van tijdschriften en *Jaarboek* ontvangen. De jaarlijkse contributie voor gewone leden bedroeg € 69,50, voor leden met alleen een digitale versie van de publicaties € 40,= en voor studenten € 19,=.

Financiën

Het boekjaar is afgesloten met een verlies van € 1.508,-. Aan de bestemmingsreserve van het legaat Denig is ter bekostiging van het lustrumactiviteiten € 5.000,- onttrokken. De hoog oplopende kosten en het teruglopend ledenaantal zijn een zorgelijke ontwikkeling.
Het genootschap komt door de omvang van de reserves niet direct in zwaar weer, maar maatregelen zijn noodzakelijk om deze trend te keren. Het bestuur neemt zich voor om voor de ledenwerving een bedrag te onttrekken van de bestemmingsreserves.

Ledenactiviteiten in 2025

In 2025 organiseerde Genootschap Amstelodamum weer zes Amstelodamumlezingen. Maar al voor de eerste lezing van 2025 was er op 10 januari een excursie naar Atelier Volten in Noord, waar de kunstenaar André Volten jarenlang werkte aan zijn kenmerkende geometrisch-abstracte oeuvre.

Inleiding op de tentoonstelling door Stephan Steinmetz, foto: Arjan Vader

We bezochten er de tentoonstelling *Verheffing, Vernedering, Verbeelding* over Asterdorp waar zogenaamde asocialen werd geleerd hoe te wonen en te leven. Volten kraakte na de oorlog het portiergebouw van dit ‘dorp’ en werkte en woonde er tot zijn dood in 2002. We werden er zeer hartelijk ontvangen door Cees Paardekooper van de Stichting André Volten en Stephan Steinmetz, auteur van het boek *Asterdorp*. Stephan gaf een interessante presentatie over de tentoonstelling en zijn boek.

Daarna was er tijd om het atelier/woonhuis met vele originele werken van André Volten te bekijken. Een mooi begin van het Amstelodamum jubileumjaar.

Op zondag 19 januari werd de eerste Amstelodamumlezing van 2025 goed bezocht. Deze lezingen organiseert Amstelodamum in samenwerking met het Stadsarchief en ze zijn voor iedereen gratis toegankelijk. Tom van der Molen, conservator van het Amsterdam Museum besprak dit keer recente toevoegingen aan de collectie tekeningen van de illustratoren Jan en Caspar Luyken.

Tom van der Molen tijdens zijn lezing, foto: Arjan Vader

De tweede Amstelodamumlezing op 16 februari werd toevalligerwijs gegeven door een andere conservator van het Amsterdam museum, Thijs Boers. Zijn onderwerp was het zogenaamde Surinaamse Comptoir, een kamertje in het huidige Huis Willet-Holthuysen dat door de toenmalige bewoner Gideon Deutz (1697-1757) als kantoor werd gebruikt en waar hij een geheel nieuw financieel product ontwikkelde: de negotiatie.

De Amstelodamumlezing op 16 maart werd verzorgd door drie sprekers: wetenschappers Jos Bazelmans, Marta Domínguez-Delmás en Ranjith Jayasena vertelden gezamenlijk over een bijzondere kist, gemaakt van een uitgeholde veeneikstam.

Onderzoek aan de boomstamkist,
foto: Ranjith Jayasena, Monumenten en Archeologie

De kist was in 1952 opgegraven in de kerk van Ouderkerk aan de Amstel. Het recente (her)onderzoek bracht nieuwe informatie aan het licht van belang voor de vroegste geschiedenis van Amsterdam en omstreken. Informatie die in deze lezing met het publiek werd gedeeld.

Op 6 april 2025, de officiële 125ste verjaardag van ons Genootschap dat op die dag in 1900 werd opgericht, hadden we een feestelijke bijeenkomst met koffie en gebak in museum Het Schip. Conservator Melle van Maanen gaf een boeiende inleiding op de tentoonstelling *Het paradijs van de arbeider. Tuindorpen en tuinsteden* die we aansluitend bezochten.

Inleiding op de tentoonstelling in Het Schip, foto: Arjan Vader

Vrijdag 9 mei waren we op bezoek bij het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap. We kregen een gedegen inleiding op de activiteiten van het KOG en konden kort rondkijken in de restauratieateliers. Daarna bezochten we met twee experts van het KOG hun kleine maar mooie tentoonstelling in het Rijks.

Bezoek KOG tentoonstelling in het Rijksmuseum, foto: Arjan Vader

Vrijdag 23 mei bezochten twee kleine groepjes Amstelodamumleden de collectie Six in de woning van de familie Six op Amstel 218. Een bijzondere plek en een bijzondere ervaring, waar we (helaas maar ook volkomen begrijpelijk) geen foto’s mochten maken.

Zaterdag 28 juni voeren we met oud-voorzitters van Amstelodamum door de grachten van Amsterdam, waarbij elke voorzitter vanuit eigen kennis en expertise vertelde over de stad en zijn geschiedenis. Natuurlijk voeren we door de Reguliersgracht, de gracht wiens voorgenomen demping in 1900 één van de redenen was voor de oprichting van ons genootschap. Een memorabele rondvaart!

Vijf (oud-)voorzitters op een rij, foto Arjan Vader

De rondvaart, foto: Erik Tempels

In september organiseerden we een tweetal rondleidingen bij het gerenoveerde gebouw van de Nederlandsche Bank. Gids Clasien Slebos liep met ons rondom het gebouw en vertelde over de renovatie. Daarna was er gelegenheid om de expositie in de voormalige goudkluizen te bezoeken.

In de binnentuin van De Nederlandsche Bank, foto: Arjan Vader

Op 10 oktober was het alweer tijd voor de eerste Amstelodamumlezing van een serie van zes: Mariëlle Kruithof sprak over de bewoners van het Sint-Pietersgasthuis aan het begin van de zestiende eeuw. Alle zes lezingen in het seizoen 2025-2026 werden gegeven door auteurs van het Amstelodamumjaarboek, *Al die Amsterdamse mensen*.

Diezelfde maand, op 27 oktober, was de presentatie van dit jaarboek, en we deden dat op de verjaardag van de stad, in het auditorium van NEMO. Onze voorzitter Emmy Ferbeek en scheidend hoofdredacteur Patricia van Ulzen ontvingen namens het Genootschap Amstelodamum uit handen van locoburgemeester Alexander Scholtes de erepenning van de stad Amsterdam. Een mooi gebaar bij onze 125ste verjaardag.

14 november hield Samantha Sint Nicolaas de tweede Amstelodamumlezing. Zij vertelde over Lena Catharina Wasmoet die eind 18de eeuw als migrante in Amsterdam woonde. Haar verhaal is bijzonder, maar niet uniek. De lezing plaatste het verhaal van Lena binnen de bredere context van de bewegingsruimte en overlevingsstrategieën van migranten in vroegmodern Amsterdam.

Twee weken later, op 28 november was het tijd voor de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering. Deze werd gehouden in Grand Hotel Amrath, het voormalige Scheepvaarthuis. Louise de Blécourt, conservator van het hotel, verzorgde daarbij een korte lezing naar aanleiding van haar boek over het erfgoed van dit hotel, niet alleen het gebouw zelf maar zeker ook het interieur.

Een laatste check voor de ALV begint, foto: Caroline Bunnig.

In december werd het jubileumjaar van ons genootschap afgesloten met een derde Amstelodamumlezing, zoals steeds in de gastvrije en mooie omgeving van het Stadsarchief, de Bodezaal op de voormalige directieverdieping. Dit keer hadden we het genoegen om naar Jenny Reynaerts te luisteren, die het verhaal van Marie en Lise Jordan vertelde. Dat waren twee zussen die beiden voor de schilder Breitner model stonden. Hun levens liepen uiteindelijk wel heel anders.

Al met al een enerverend jubileumjaar met tal van memorabele momenten.

Amsterdam Erfgoed Overleg

Bestuurslid Dos Elshout representeert Amstelodamum maandelijks bij de contactgroep van de Amsterdamse erfgoedverenigingen: het Amsterdam Erfgoed Overleg. Het AEO is een platform waar organisaties elkaar op de hoogte brengen en houden van lopende kwesties, kennis over erfgoed uitwisselen en gezamenlijke initiatieven ontplooien, zoals acties voor het behoud van erfgoed en raadsadvies. Let wel, het AEO is geen formeel besluitvormend en/of adviserend orgaan aan bijvoorbeeld de gemeente, en beschikt evenmin over een budget of secretariaatsondersteuning. Rogier Noyon is de onafhankelijke voorzitter. De bijeenkomsten vinden plaats in de Amstelkerk.

In 2025 had het AEO onder anderen als gastsprekers: Bea de Buisonjé, dagelijks bestuurder van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Roos van Enter over huis Vasari en Anette van Dijk over de waarderingskaarten 19e eeuw, Vincent Klijndijk (M&A) over het geactualiseerde beleidskader Monumenten, lezing van drie gemeente ambtenaren over de effecten van het Omgevingsplan op erfgoed, Tien van Haperen en Marcel Stiphout van de gemeente Amsterdam over afvalinzameling in de binnenstad.

Geregeld kwamen de volgende dossiers ter tafel: de renovatie- en verbouwingsplannen van het Amsterdam Museum, de verbouwingsplannen van poppodium Paradiso en Maison Descartes, de renovatie van de kades, Trafohuizen, ontwikkelingen in Molenwijk, hoogbouw in Amsterdam, gevelvergroening in de binnenstad, het Binnengasthuisterrein, de reorganisatie van de afdeling Monumenten & Archeologie van de gemeente Amsterdam, de mogelijke verplaatsing van de onderwijzerswoning Nieuwe Uilenburgerstraat, een bezoek aan het depot Archeologie, en de organisatie van de jaarlijkse Monumentendagen.

Namens het bestuur, Dos Elshout - oktober 2026